

**PROBIOTIKLAR YORDAMIDA BROYLER JO‘JALARINI
PARVARISHLASHNING AHAMIYATI**

Xolbo‘tayev Ilyosjon Rustam o‘g‘li

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti Toshkent filiali mustaqil izlanuvchisi*

Ro‘zimurodova Azima Imomqulovna

*Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti Toshkent filiali talabasi*

ANOTATSIYA: *Broyler jo‘jalari, go’sht uchun mo‘ljallangan o’simliklarni tez va samarali ko‘paytirish maqsadida keng tarqalgan. Ularning sog‘lig‘i va rivojlanishi uchun parvarish qilish jarayonida probiotiklardan foydalanishning ahamiyati oshib bormoqda. Probiotiklar — bu hayvonlarning ichak mikroflorasini yaxshilaydigan foydali mikroorganizmlar bo‘lib, ular broylerlarning sog‘lom o‘shishiga va rivojlanishiga yordam beradi.*

Kalit so‘zlar: *probiotik, bakteriya, mikroorganizm, mahsuldorlik, lactobacillus, streptococcus, broyler, jo‘ja*

АННОТАЦИЯ: *Цыплята-бройлеры широко используются для быстрого и эффективного разведения мясных растений. Возрастает важность использования пробиотиков в процессе ухода за своим здоровьем и развитием. Пробиотики – полезные микроорганизмы, улучшающие микрофлору кишечника животных, способствующие здоровому росту и развитию бройлеров.*

Ключевые слова: *пробиотик, бактерии, микроорганизм, продуктивность, лактобактерии, стрептококки, бройлеры, цыплята.*

ANNOTATION: *Broiler chickens are widely used for rapid and efficient breeding of meat plants. The importance of using probiotics in the care process for their health and development is increasing. Probiotics are beneficial*

microorganisms that improve the intestinal microflora of animals, which contribute to the healthy growth and development of broilers.

Key words: *probiotic, bacteria, microorganism, productivity, lactobacillus, streptococcus, broiler, chicken*

Sog'liqni yaxshilash

Probiotiklar ichaklarda foydali mikroflorani yaratish orqali bakterial muvozanatni saqlashga yordam beradi. Broyler jo'jalarida probiotiklarni qo'shish orqali ichak mikrobiomasi yaxshilanadi, bu esa immunitetni kuchaytiradi va kasalliklardan himoya qiladi. Masalan, probiotiklar diareya, enterit va boshqa ichak kasalliklarining oldini olishda samarali bo'lishi mumkin. Probiyotiklarning tarkibi ko'pincha *Lactobacillus* va *Streptococcus* avlodlariga tegishli mikroorganizmlarni *Streptococcus* o'z ichiga oladi (bularga laktobakteriyalar, bifidobakteriyalar, enterokklar va boshqa qismlari) va hayvonlarning hayvonlar-ichak traktining normal mikroflorasi kasalliklari tushuniladi. Probiyotiklarning foydaliligi haqidagi oddiy fikrni yuritib ichak mikroflorasi hayvonlarni himoya qilishdan ishonchli deb hisoblaydi. Bu bir nechta faktlarga nisbatan. uning ta'kidlashicha, mikrobsiz hayvonlar to'liq ichak florasi bo'lgan egizaklariga nisbatan ko'proq sezgir bo'ladi. Ikkinchi tajribaga qo'yilgan antibiotiklarni ma'lum miqdorda sog'lom hayvonlardan najas suspenziyalarini qayta tiklashga imkon berishi mumkin.

Oziqlanish samaradorligini oshirish

Broyler jo'jalarida probiotiklar ishlatilishi ularning oziq-ovqatni yaxshiroq o'zlashtirishiga yordam beradi. Foydali mikroorganizmlar ovqat hazm qilish jarayonini yaxshilaydi, natijada ozuqa moddalarining assimilyatsiyasi oshadi. Bu broylerlarning o'sish tezligini va go'sht ishlab chiqarishni oshirishga yordam beradi. Probiyotiklarni berish tabiiy antibakterial vositalardan oziq-ovqatdan so'ng ichak mikroflorasining sifat va miqdori tarkibini normallashtirishi mumkin, balki ko'p sovuq qishloq xo'jaligi hayvonlarining mahsuldorligini davolash, tozalash olish va rag'batlantirishning yagona samarali usuli hisoblanadi

Ekologik jihatlar

Probiotiklar, sintetik antibiotiklar o'rnini bosish imkoniyatiga ega. Antibiotiklar ko'pincha broylerlarning sog'lig'ini saqlash uchun ishlatiladi, lekin ularning uzoq muddatli ta'siri zararli bo'lishi mumkin. Probiotiklar sintetik dori-darmonlar o'rniga, ekologik toza va barqaror parvarish usulini ta'minlaydi. Ma'lumki, har qanday mineral, vitaminli va boshqa xil BFM larni ratsionga qo'shib berish xolos hayvonlarni to'laqimmatli ratsionlar bilan boqilgandagina natija berishi mumkin. Shu maqsadda biz ham broyler jo'jalarini genetik mo'ljallangan mahsuldorlik ko'rsatkichini ro'yobga chiqarish uchun ratsionni biologik to'laqimmatliligini me'yor darajasiga yetkazish uchun "Imkon premiks" premiksalaridan foydalandik

Mahsuldorlikni oshirish

Probiotiklardan foydalanish broyler jo'jalarining umumiy mahsuldorligini oshirishi mumkin. Sog'lom ichak mikroflorasi va yaxshilangan oziq-ovqat assimilyatsiyasi orqali broylerlar tezroq o'sadi va kamroq resurslar sarflaydi, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Probiyotik biosporin-b ning profilaktika va terapevtik ta'sirini o'rganish shuni ko'rsatadiki, biosporin-b ning buzoqlarning diareyasida profilaktika kuniga ikki marta 6 kun davomida 100%, davolashga yordam beradi. Buzoqlarda ichak mikroflorasini normallashtirish 10-15 kun ga to'g'ri kelgan. "Probion Forte" qo'shimchasi to'rtinchi avlod probiyotiklariga tegishli bo'lib, sorbentda immobilizatsiyalangan *Bacilluscoagulans*, *Bacillussubtilis*, *Clostridiumbutyricum*, *Rhodopseudomonas* kapsulasi jonli bakteriyalarni o'z ichiga olgan ko'p komponentli biologik faol preparatdir. Sorbentlar (seolit va diatomit) turli o'lchamdagi teshiklari bo'lgan sirtga ega bo'lib, ular turli moddalar va probiyotik madaniyat hujayralari bilan o'zaro ta'sir qilishi mumkin. Shunday qilib, oshqozon-ichak traktining butun uzunligi bo'ylab o'tayotganda preparatning bakterial madaniyatini himoya qilish kuchayadi, buning natijasida ular tezda ichaklarni to'ldiradi. Parrandalarning ichak mikroflorasini normallashtirish, hazm qilish jarayonini yaxshilash, organizmning nospesifik qarshiligini oshirish, chorva mollarining mahsuldorligi va xavfsizligini oshirish, mahsulot birligiga yem xarajatlarini kamaytirish, go'sht sifatini

yaxshilash uchun ishlatiladi. Bundan tashqari, ushbu qo‘shimcha zararli gazlar hosil bo‘lishini kamaytiradi va parranda parvarish qilinadigan joylarda axlatning yoqimsiz hidini kamaytiradi va axlat sifatini yaxshilaydi. 1 g ozuqa qo‘shimchasida quyidagilar mavjud: Bacilluscoagulance - kamida 1 x 10⁸ CFU, Bacillus subtilis - kamida 1 x 10⁸ CFU, Clostridiumbutyricum - kamida 1 x 10⁷ CFU, Rhodopseudomonas kapsulati, zeolit 5 mg gacha, diatomit - 5 mg gacha 1000 mg. Broyler tovuqlarini yetishtirishni tashkil qilishda ma'lum bir krossning optimal vazn xarakteristikasini olishni nazorat qilish uchun o‘shish davrlari bo‘yicha tirik vazn kabi ko‘rsatkichni hisobga olish kerak. Tirik vazn dinamikasini tahlil qilish qushning umumiy rivojlanishini, shuningdek, iqtisodiy va fiziologik etukligini belgilovchi broyler tovuqlarining tirik vaznining mutlaq, o‘rtacha kunlik va nisbiy o‘shishi kabi ko‘rsatkichlarni hisobga olishni o‘z ichiga oladi. Broyler tovuqlarining tirik vazni dinamikasini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, tajriba uchun guruhlarni tuzishda guruhlar o‘rtasida tirik vazni bo‘yicha sezilarli farqlar aniqlanmagan. 21 kunlik yoshida tajriba guruhidagi jo‘jalarning tirik vazni 787,3 g darajasida bo‘lgan, bu nazorat guruhidan 76,8 g ga sezilarli darajada yuqori (P<0,001). Keyingi 28 va 35 kunlik yosh davrlarida ham xuddi shunday holat qayd etildiki, tajriba guruhidagi jo‘jalari tirik vazni bo‘yicha nazorat guruhidagi tengqurlaridan ancha ustun bo‘lgan (P<0,05; P<0,01); 42 kunlik broyler jo‘jalarini boqish davri oxiriga kelib, tirik vazni tajriba guruhida 2166,1 g, nazorat guruhida esa 2076,3 g ni tashkil etdi nazorat guruhi 89,8 g (P<0,05) edi. Natijada, tajriba guruhida o‘shish davrida broylerlarning tirik vaznining mutlaq o‘shishi 2120,7 g, nazorat guruhida esa 2030,6 g darajasida bo‘lib, 4,43% ga (P<0,05) sezilarli darajada yuqori bo‘ldi. Shunday qilib, tirik vaznning kunlik o‘rtacha o‘shishi tajriba guruhida ham sezilarli darajada yuqori bo‘lib, 50,49 g ni tashkil etdi (P<0,05).

Xulosa

Probiotiklar yordamida broyler jo‘jalarini parvarishlashning ahamiyati aniq. Ular sog‘liqni yaxshilash, oziqlanish samaradorligini oshirish, ekologik jihatlarni e‘tiborga olish va umumiy mahsuldorlikni oshirishda muhim rol

o'ynaydi. Bunday yondashuv nafaqat broylerlar uchun, balki qishloq xo'jaligi ekotizimining barqarorligini ta'minlashda ham foydali bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, N.Sattorov. Utilization of nitrogen and mineral substances by the organism in the care of ross-308 broiler chicks with the help. International Conference on Developments in Education Hosted from Toronto, Canada <https://econferencezone.org> 21 st August – 2024 9-16 bet.
2. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, N.Sattorov. Tetrabiotik yordamida broyler jo'jalarini parvarishlashda ozuqa moddalari va energiyaning organizm tomonidan o'zlashtirilishi. International Conference on Developments in Education Hosted from Saint Petersburg, Russia <https://econferencezone.org> July - 23rd 2024 10-17 bet.
3. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, A.Narimov. Tuxum yo'nalishidagi jo'jalarni Quruq sut ozuqa qo'shimchasi yordamida parvarishlashda Aniqlash tajribasini o'tkazish natijalari Open Academia: Journal of Scholarly Research Volume 1, Issue 8, August, 2024 ISSN (E): 2810-6377 Website: <https://academiaone.org/index.php/4> 1-5 bet
4. I.R.Xolbo'tayev - Broiler jo'jalarining tirik vazn dinamikasi, o'sish intensivligi va yashovchanligiga Tetrabiotik probiotigining ta'siri. Chorvachilik va naslchilik ishi ISSN-2181-9459 Ilmiy-amaliy jurnal №4 2024 yil 18-21 bet
5. I.R.Xolbo'tayev Effect of tetrabiotic probiotic on quantitative and qualitative indicators of broiler chicken meat. Neo science peer reviewed journal volume 24, august - 2024 ISSN (e): 2949-7701 www.neojournals.com 1-6 papers
6. Rolfe, RD Probiyotik madaniyatlarning oshqozon-ichak salomatligini nazorat qilishdagi roli / RD Rolfe // J Nutr. 2000;130(2):396-402.
7. Pedretti, S. Probiyotiklar bozori: yuqoriga yoki pastga? / S. Pedretti // Nutra ovqatlari. 2013;12:18-19.
8. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, N.Sattorov. Broiler jo'jalarining biokimyoviy qon ko'rsatkichlariga tetrabiotik probiotigining ta'siri Chorvachilik

va naslchilik ishi ISSN-2181-9459 Ilmiy-amaliy jurnal №4 2024 yil 16-18 bet
ISSN:3060-4567 Modern education and development 497

9. A.Yangiboyev, I.Xolbo'tayev, J.Kdirbayeva. Qoraqolpog'iston sharoitida
broyler jo'jalarini go'shtga boqish texnologiyasi. Chorvachilik va naslchilik ishi
ISSN-2181-9459 Ilmiy-amaliy jurnal №4 2024 yil 21-23 bet

10. Subbotin V.V. Bifatsidobakterinning cho'chqa go'shtining ichak
mikroflorasiga ta'siri / Subbotin V.V., Stepanov K.M. // Veterinariya. - 1998 yil -
5-son. - .24-26 betlar

11. Subbotin V.V. Veterinariya uchun probiyotiklarning biotexnologiyasi /
Subbotin V.V., Sidorov M.A. // Qishloq xo'jaligi fanlari. - 1998 yil - 3-son. - 20-
21-betla